

Kwalitatieve en selectieve credietcontrôle

Proefschrift van H. G. Advokaat. — Amsterdam 1954

Het doel van dit proefschrift is de bespreking van de kwalitatieve en de selectieve credietpolitiek en van de verhouding van elk van deze systemen tot de kwantitatieve credietcontrôle. De begrippen kwalitatieve en kwantitatieve credietcontrôle dateren reeds van jaren her en vrijwel ieder is er mee bekend, wat nog niet wil zeggen dat iedereen er dezelfde inhoud aan geeft.

Als kern van kwalitatieve credietcontrôle ziet Advokaat het beperken van de credietverlening tot de kortlopende credietbehoefte van het maatschappelijk verkeer, de zgn. „needs of trade”. De ideale credietvorm is dan de zgn. zelf liquiderende handelswissel. Beperkt men zich tot dit soort credietgeving dan is elke kwantitatieve regeling overbodig.

Dit laatste wordt bestreden door de aanhangers van de leer van de kwantitatieve credietcontrôle, die menen dat desondanks de banken een zodanig credietvolume kunnen creëren, dat het monetaire evenwicht in gevaar kan komen. Daarom is een globale kwantitatieve regeling van het totale geldvolume noodzakelijk.

Naast deze beide theorieën is in de laatste decennia nog een derde gekomen, nl. de selectieve credietcontrôle. Advokaat definieert deze als een samenstel van directe maatregelen van de monetaire autoriteiten, bestemd om — al dan niet via de werking van het prijsmechanisme — credieten voor bepaalde doeleinden te bevorderen, te beperken of te stabiliseren.

Het is zijn verdienste dat hij in dit proefschrift duidelijk maakt, dat de leer van de selectieve controle een zelfstandige theorie is en niet een onderdeel vormt van die van de kwa-

in een bepaald land. Zodra de omstandigheden zich wijzigen zal men de maatregelen moeten veranderen of opheffen. De beginselen van de kwalitatieve credietcontrôle blijven daarentegen gelden te allen tijde en onder alle omstandigheden. Het tweede verschil is hierin gelegen dat in de plaats van de passiviteit van de bankier (kwalitatieve credietcontrôle) is gekomen de actieve beïnvloeding door de monetaire autoriteiten (b.v. verbod prolongatie crediet).

Waar over de kwalitatieve en kwantitatieve credietcontrôle reeds vele boeken zijn volgeschreven, is het vierde hoofdstuk van dit proefschrift over de selectieve credietcontrôle verreweg het interessantste. Advokaat wijst hierin op het zeer onstabiele karakter van de selectieve maatregelen. Zij tenderen:

- a. òf tot een steeds verder om zich heen grijpende reglementering
- b. òf tot een vervanging door een kwantitatieve globale politiek, aangevuld met een selectieve politiek in enkele sectoren.

De grondoorzaak van het geringe succes van de selectieve credietcontrôle is gelegen in de mogelijkheid van de dooreenleverbaarheid van crediet of zoals Sayers het zegt: „..... it is on market imperfection that qualitative control depends”¹⁾. Men kan investeringscredieten verbieden, doch wat helpt dit indien het bedrijf een bankcrediet opneemt voor financiering van de goederenstroom en b.v. het leverancierscrediet gebruikt voor de financiering van de investering.

Een recent voorbeeld, dat Advokaat niet noemt, is b.v. de

financiering van het herstel van vele bedrijven na de oorlog uit de belastinggelden, die nog niet doorgegeven waren door achterstand bij de inning.

O.i. is dit één van de voornaamste oorzaken geweest van het zo lage niveau van de bankcredieten na de oorlog.

Alleen dáár waar deze dooreenleverbaarheid moeilijk is, zal de selectieve credietcontrôle succes hebben. Dergelijke sectoren zijn b.v. die van de consumptieve credieten en het prolongatiecrediet. In andere sectoren zal men slechts succes kunnen boeken als men ook nog naar andere middelen (b.v. distributie) grijpt.

Naast de theoretische behandeling geeft Advokaat een illustratie aan de hand van de recente geschiedenis in de V.S., Engeland en Frankrijk. Het is zeer te betreuren, dat hij Nederland geheel onbehandeld laat.

Jammer omdat de stof interessant genoeg is, doch ook jam-

mer omdat wellicht zou blijken dat in een kleiner land diverse vormen van selectieve credietpolitiek een betere kans van slagen hebben dan in een groot land. Wij denken b.v. aan de „moral suasion” of gentleman's agreement.

Uit de gegeven voorbeelden trekt Advokaat diverse conclusies, die echter niet altijd gerechtvaardigd zijn. Soms niet omdat zijn behandeling te summier is (V.S.) om deze conclusies te trekken, soms (Frankrijk) omdat uit de behandeling van het voorbeeld blijkt, dat de doelstelling van de politiek zo dualistisch was en de uitvoering zo gebrekkig, dat het uitblijven van succes niets zegt over de mogelijkheden van selectieve credietpolitiek.

Desondanks zijn wij het met zijn conclusies, voortvloeiende uit zijn theoretisch betoog wel eens en lezing van die betrokken hoofdstukken kan zeker worden aanbevolen.

BZE December 1954